

DE OUD-KATHOLIEK

Tijdschrift voor de Oud-Katholieke Kerk van Nederland

VERANDERINGEN

terugblik | tussenstand | en verder

5

1979 - 2014
Van een gesloten familiekerk naar mogelijk 'servicepunten'?

'Uiteindelijk veranderde er vaak niet veel in de etalage.'

8

Drie ervaringen van binnenuit

Kanttekeningen bij een periode.

'Oud-katholieke vrouwen hadden destijds al meer in te brengen dan vrouwen uit andere kerken.'

11

Alles beweegt

Timo, Maarten en Carla vertellen hoe de kerk, maar ook zij zelf veranderden.

'Of hij over vijf jaar nog in de kerk zit?'

14

Veranderingen in kerkelijk landschap

In de loop der jaren zijn er verschuivingen en vernieuwingen geweest.

'Hoe lang kan het model van de klassieke parochie nog stand houden?'

16

Tijd voor een volgende stap

Een interview met de scheidend pastoor van Amersfoort.

'Het risico is, dat we teveel kiezen voor onze eigen veiligheid.'

En verder:

Van de redactie
Veranderingen.....3

Column
Schepping 4

Concrete investeringen in toekomst
Donatie biedt meer kans..... 18

Gala
Voor elk wat wils 19

Even kijken bij...
Leiden 20

En dan nog dit
Congres, Glossy, Oeganda..... 22

Service
Overlijden, agenda en colofon..... 23

De Achterkant
Zó OK 24

Redactioneel
Veranderingen

Het idee voor het thema van dit nummer is ontstaan tijdens een redactie-overleg. Behalve tijd voor functioneel vergaderen zijn er dan altijd ook momenten waarin we zijpaden bewandelen en/of wat ons bezighoudt de anderen voorleggen. (Toegegeven, het is weleens gebeurd dat er eigenlijk te weinig vergaderd werd, maar dat we wel een waardevolle avond hadden met elkaar.) Tijdens zo'n overleg kwam het afscheid van redacteur Emile Verhey als secretaris op het Bisschoppelijk Bureau ter sprake. Vijfendertig jaar dienst, dan heb je vast wel het een en ander meegemaakt. Hoe zag die kerk er eigenlijk uit in 1979? En waarom ... ? En welke ...? Vragen en antwoorden boeiden en leidden tot weer andere vragen. Iemand riep dat dit alles een nummer van De Oud-Katholiek waardig was.

Niet zozeer vanwege Emile, maar vanwege wat er in die periode van 1979 - 2014 in beweging is geweest. 1979. Herinnert u zich nog iets uit dat jaar? Hoe oud was u eigenlijk toen? Mijn herinnering gekoppeld aan dat jaar is de ijzel die maakte dat je kon schaatsen op straat. En in dat jaar werd de eerste Walkman gelanceerd. Cassettebandjes, zijn ze er nog? Hoe het eind jaren tachtig met de Oud-Katholieke Kerk van Nederland gesteld was, is mij niet bekend. Ik wist toen niet eens van het bestaan van een kerk met die naam. Voor zover ik weet heb ik destijds geen krantenberichten over oud-katholieken gelezen en internet kwam pas jaren later bij ons in huis. En dan nog, okkn.nl verscheen pas in 2005 online...Die naams(on)bekendheid is al iets wat grote verandering heeft meegemaakt.

Parochies timmeren meer aan de weg, publicaties worden uitgegeven, bisschoppen verschijnen in de media, om maar iets te noemen. In Utrecht wordt een jubileum gevierd met een Gala en oud-katholieke jongeren lezen hun eigen glossy. Deze veranderingen in vorm komen voort uit een voortdurend peilen van waar we als kerk voor staan en hoe we daar mee bezig zijn. In dit nummer kijken vijf vrouwen en drie mannen naar de laatste decennia in de kerk en vertellen zij wat hen daarin opgevallen is. In twee andere berichten wordt beschreven hoe een donatie uit Nederland positieve gevolgen elders kan hebben. En een brede blik op het kerkelijk landschap in Nederland laat zien dat ook hier wijzigingen te bespeuren zijn. Verandering. Wordt vervolgd? *De redactie*

Janneke Kuysters Schepping

Inmiddels zijn mijn man en ik ruim een jaar zeilend op reis. Sinds we Nederland verlaten hebben, hebben we al veel prachtige plaatsen bezocht. Ook zijn we de Atlantische Oceaan overgestoken en verkennen we nu de Braziliaanse kust. Na al die ervaringen merken we dat we ons leven kunnen indelen in het deel vóórdat we op reis gingen en het deel tijdens de reis. Beide delen hebben evenveel plezier gegeven, maar waren totaal verschillend. Vóór de reis kenmerkte ons leven zich door hard werken, een druk sociaal leven en weinig tijd om even stil te staan en om je heen te kijken. Nu is het aandeel 'werk' kleiner en is er meer tijd en aandacht voor onze omgeving.

Zeker tijdens lange zeiltochten ervaren we de grootsheid van onze omgeving als méér dan indrukwekkend. De oneindige weidsheid van de oceaan, de grote walvissen die we soms vlakbij de boot zien en de indrukwekkende sterrenhemel, maar ook de lange glijvlucht van de albatros, die op zoek is naar een visje. We kijken er uren naar en genieten van de stille pracht van de vogels of van het grote spektakel als de walvissen uit het water springen. 'Die God van jou heeft zich er niet vanaf gemaakt,' zegt mijn echt- en reisgenoot Wietze. Als humanist leent hij zich natuurlijk graag als discussiepartner over de meer wezenlijke zaken van het leven. Al snel

hebben we een lang gesprek over de perfectie van de schepping. We merken hoe belangrijk het tijdens deze reis geworden is om te genieten van de natuur, dankbaar te zijn voor Gods schepping. Tijdens ons 'vorige leven' kwam dat er eigenlijk nauwelijks van. We zijn aan een inhaalrace bezig, constateren we lachend. En ineens realiseer ik me dat ik bewondering heb voor zoveel mensen die in hun normale dagelijkse leven wél tijd maken om te genieten van al die grote en kleine pracht van Gods schepping en die de dankbaarheid en vreugde voelen die daarbij hoort. 'De perfectie van een doorgesneden rode kool,' zei een vriendin laatst. En ze heeft gelijk.

Afscheid van een secretaris

Doortrekken van de lijn naar buiten

Op het bureau van de landelijke kerk werd op 31 augustus jl een tijdperk afgesloten: Emile Verhey, sedert 1979 secretaris van de oud-katholieke kerk, is met pensioen. Hij werkte met drie aartsbisschoppen, vier bisschoppen van Haarlem en heeft zelfs nog twee bisschoppen van Deventer in het bestuur beleefd. Ook maakte hij de introductie van het Collegiaal Bestuur, de hervorming van de synode, de eerste wijding van vrouwelijke priesters en tal van andere veranderingen mee. Tijd dus om met Emile te kijken naar ontwikkelingen in onze kerk gedurende die decennia.

Emile: 'Eind jaren zeventig was er nog niet veel visie op hoe het verder moest met de toch vrij gesloten familiekerk. Met name in de periode dat monseigneur Glazemaker aartsbisschop was (1982-2000), is er sterk naar buiten toe gearbeid, werden veel zaken ter discussie gesteld en werd kerkopbouw een serieuze taak (denk aan het prestigieuze Parochie in Beraadproject). In dertig jaar tijd is de kerk overgegaan van familiekerk naar een open gemeenschap, waarvan circa de helft van de leden niet meer van geboorte oud-katholiek is. Dat laatste kan ook een andere tendens van conservatisme meebrengen: mensen treden toe omdat bijvoorbeeld de wijze van vieren hen aanspreekt, maar er mag dan ook niets meer veranderd worden. Autochtone oud-katholieken staan vaak in dat opzicht wat meer open voor wijzigingen, misschien omdat ze (niet altijd bewust) al vele veranderingen voorbij hebben zien komen.

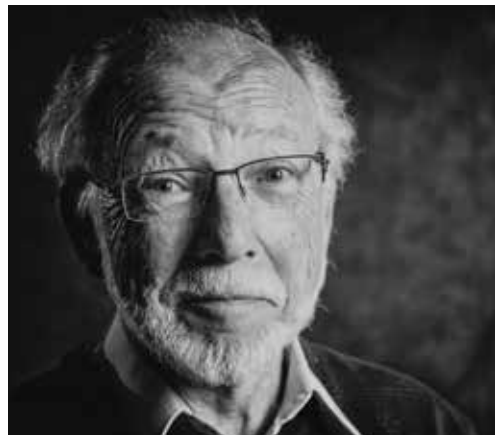
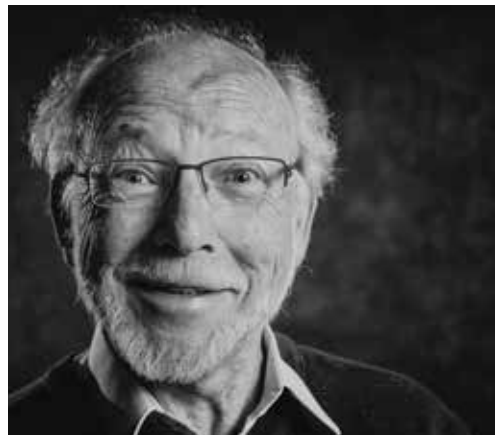
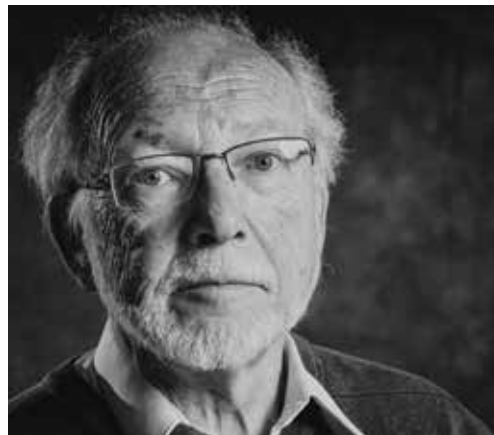
Opvallend in die periode is ook de verbreding van de bestuursverantwoordelijkheid. Het episcopaat

deelde vanaf 1982 de bestuursverantwoordelijkheid met een vertegenwoordiging van leken en geestelijken, waarmee het bestuur niet alleen werd verbreed, maar ook verrijkt met de verschillende competenties. Ook op andere terreinen nam de invloed van leken-bestuurders toe, hoewel er momenteel een kentering in zicht komt. Dat heeft onder meer te maken met het feit dat mensen zich nu minder makkelijk committeren voor een langere periode. Jammer, want er is dringend behoefte aan meer gekwalificeerde vrijwilligers voor bestuursfuncties, lokaal en landelijk. Was er aanvankelijk een grote schaarste aan ambtsdragers (de aartsbisschop was ook nog pastoor van

“ bewondering voor al die trouwe vrijwilligers

Arnhem), er kwam aanwas van buiten en de ploeg verjongde sterk. Onder de huidige bisschoppen wordt de lijn naar buiten nog verder doorgetrokken. Opvallend fenomeen door de jaren heen is dat we, wanneer we wat verlegen zaten met de vraag wat we nu precies in onze winkel wilde verkopen, stevast de winkel gingen verbouwen (synodestructuur meerdere malen, bestuursstructuur, regio's e.d.). Uiteindelijk veranderde er vaak niet veel in de etalage.'

>>>

Aan welke gebeurtenissen bewaar je de mooiste herinnering? 'De priesterwijding van mijn vrouw Grete was wel een heel bijzonder moment, zowel voor ons persoonlijk als voor de kerk, waarmee ook een eind kwam aan een bewogen, lang proces in de kerk. En ook het aftreden van bisschop Glazemaker in 2000, met wie ik het langst heb samengewerkt. Toen hij in de viering zijn staf neerlegde op het altaar van de kathedraal, was dat voor mij een emotioneel moment.'

Waar heb je zelf het meest plezier in gehad? 'Het opzetten van een goede website (in december 2005 online!), het maken van informatiefolders over de kerk, de ombouw van het blad De Oud-Katholiek, de promotiefilm en dat soort communicatieprojecten. En de ombouw van het bureau naar een meer professioneel functionerend apparaat. Wat ook veel plezier opleverde waren de diverse cabarets, die ik met onder andere Adrie Paasen in elkaar gestoken heb, zoals de voorstellingen op twee Kerkendagen (1998 en 2003) en het afscheid van bisschop Glazemaker.'

Waar denk je minder graag aan terug? 'Het is spijtig wanneer het mensen met grote begaafdheden niet lukt om tot een gezamenlijke visie en beleid te komen en het gevaar dreigt dat men zich op eigen stellingen of diocese terug trekt. Dat kunnen we ons niet permitteren in zo'n klein kerkje. Het is gezamenlijke alle hens aan dek om het leven erin te houden. Daarnaast heeft het me zeer gekwetst dat tegenstanders van de vrouw in het ambt in de eerste jaren het zelfs presteerden om na de kerkdienst de vrouwelijke voorganger straal te negeren en geen hand te geven.'

Wat was verrassend of teleurstellend in de tijd? 'Hoewel monseigneur Geert van Kleef een opening had gelaten door niet mee te stemmen in de IBC om de vrouw buiten het ambt te houden (1976), heeft de gestage voortgang van het proces me toch wel eens verrast, hoewel het wel twintig jaar zorgvuldig overleggen en nog eens overleggen heeft gevraagd totdat het besluit in de synode van 1998 viel.

Wat me heeft teleurgesteld is de traagheid in het proces over homoseksualiteit en het feit dat de bisschoppen of synode zich nooit eens volmondig positief hebben uitgesproken over de homoseksuele medemens. Jarenlang heeft er een soort gegeneerde tolerantie geheerst, ook ten opzichte van ambtsdragers met een andere seksuele geaardheid. Ik had dat graag wat ruimhartiger gezien, het zou nu mosterd na de maaltijd zijn.'

Het culturele erfgoed van onze kerk gaat je – blijkens het afscheidssymposium Van toen en straks – zeer ter harte? 'Al eens eerder gememoreerd dat we dankzij onze bewaarzucht en het ontbreken van stijlwisselingen (geen neogotiek) opgezaald zijn met veel kerkelijk erfgoed. Het is verbazend hoeveel laatmiddeleeuws textiel al die eeuwen heeft overleefd, alleen door gebruik en dus onderhoud, was dat mogelijk. Je hebt de verantwoordelijkheid voor het goede beheer ervan en het is ondoenlijk om al het erfgoed in een museum te stallen, daar is het bovendien niet voor gemaakt. Des te meer ben ik blij met de

tijdelijke aanstelling van Richard de Beer als consultant/conservator voor het oud-katholieke erfgoed. De zorg en de adviesfunctie is voor de volgende paar jaar gegarandeerd. Het is niet zo dat ik nu alles zo mooi vind, maar schoonheid is betrekkelijk en veel belangrijker is de historische en culturele waarde van veel voorwerpen.'

Kerkenwerk is ook en vooral vrijwilligerswerk. Zie je daar verschuivingen? Heb je bedenkingen? 'Misschien moeten we anders leren denken en mensen zien warm te krijgen voor kortlopende projecten met een concreet doel. Tegelijkertijd heb ik altijd veel bewondering voor al die trouwe vrijwilligers die er nog steeds zijn en die hun parochie, hun kerkje, overeind houden en er eindeloos tijd en energie in steken. Laten we ze a.u.b. niet teveel frustreren! Bij organisten zie je wel duidelijk een verschuiving van gemotiveerde amateurs naar steeds meer beroepskrachten; dat levert vaak betere muziek op, maar hoe lang kun je die beroepskracht vasthouden

en wat kost het? Let wel, geen kwaad woord over de vele trouwe beroepsorganisten, maar ik blijf het toch jammer vinden dat het Curatorium tot Opleiding van Organisten een stille dood is gestorven.

In de afgelopen decennia zijn er parochies opgeheven en kerken gesloten, maar ook nieuwe kernen ontstaan en kerkgebouwen gekocht: Hoe beleef je onze kerk: sterk of verzwakt, optimistisch of bang voor de toekomst? 'Wanneer er mensen toetreden tot onze parochie, vervult me dat vaak met verbazing: wat vinden zij bij ons? Misschien heb je wel andere ogen nodig om te zien welke kostbaarheden je in huis hebt. Sterk of verzwakt is minder aan de orde, er waren toen zwakke plekken en er zijn nog steeds parochies, waarover je je zorgen maakt. De variëteit is veel groter geworden en ook de onderlinge verschillen (Eindhoven is een heel andere parochie van samenstelling en leven dan bijvoorbeeld Enkhuizen), er worden verbindingen gelegd met het pastoraat buiten de eigen kerk, zoals het Citypastoraat in Rotterdam. Ook de invoering van een

gemeenschap als Mijdrecht en op termijn die van de Goede Herder misschien, is nu mogelijk, dat is een grote winst en zet de kerk in een veel breder spectrum dan alleen het bestaande parochiepastoraat. Wellicht een voorbode van verandering van klassieke parochies naar kleinere 'servicepunten' met brede kringen erom heen. Zorg is wel of er voldoende gedreven vrijwilligers overblijven om de kernen in leven te houden. Bewegen zal je moeten, stilstand leidt onherroepelijk tot achteruitgang. Een merkwaardige ontwikkeling zie je in Amersfoort, dat van oudsher een streekparochie was, daar zijn de laatste jaren de nodige mensen toegetreden, die veel dichterbij de kerk wonen. Dat maakt weer andere dingen mogelijk, zoals het onderhouden van een wekelijks avondgebed en het organiseren van activiteiten door de week. De parochie verdicht zich weer als het ware.'

Yvonne van Doesum, Robert Frede

Drie ervaringen van binnenuit

Ontwikkelingen parallel aan samenleving

Drie generatiegenoten, drie vrouwen, drie ieder op hun manier op de oud-katholieke kerk betrokken ‘leken’: hoe hebben zij de veranderingen in kerk en samenleving in de afgelopen decennia ervaren, brachten die een ‘betere’ kerk?

De gesprekspartners

Geboren en getogen in een oud-katholiek nest in een traditionele, toentertijd levendige parochie Aalsmeer, waarin veel parochianen rondom de kerk woonden, trouwde **Gerda de Groot** met een pastoor, Teus Glazemaker, die later aartsbisschop van Utrecht werd. Bij haar huwelijk moest zij haar baan opgeven en voortaan zocht en vond ze haar eigen weg als vrouw van de pastoor. Zij voelt zich met hart en ziel maar niet kritiekloos met de kerk verbonden.

Geboren en getogen in een oud-katholiek pastoorsgezin, waarin alles in dienst van de kerk stond, trouwde **Trudie Smit** met Goof de Rijk, een oud-katholieke man. Zij werd in binnen- en buitenland op vele terreinen actief in kerk, politiek en maatschappij. Tot voor een paar jaar was zij pastoraal assistent in Delft.

Geboren en getogen in een hervormd gezin in het Groningse Grijpskerk volgde **Annie Prins** haar eigen carrière in de jeugdzorg, ontmoette een oud-katholieke man en trouwde hem. ‘Mijn man was mij wel een mis waard’ oftewel Annie moest oud-katholiek worden, omdat in die dagen een priester niet met een anders denkende/gelovende mocht trouwen. Haar wat gedistantieerde, kritische houding tegenover de kerk is daardoor bepaald. Het

speet haar dan ook niet dat haar man Jan Visser als theoloog uiteindelijk een universitaire loopbaan koos en er aan haar pastoriecarrière een einde kwam.

Pastoriebewoners

Alle drie vrouwen hebben voor kortere of langere tijd in een pastorie gewoond en het is dan ook niet vreemd, dat ze, als ze het over veranderingen hebben, vaak verwijzen naar het veranderde verwachtingspatroon van de pastoorsvrouw. Tot in de jaren zeventig behoorde de pastoorsvrouw dienend te zijn: dienstbaar aan man, gezin en parochie. Het pastoorsgezin moest een voorbeeldgezin zijn. Toen Trudie vroeg waarom zij iedere zondag naar de vesper moest, terwijl veel Hilversumse parochianen thuisbleven, zei haar vader: ‘Wat een ander doet, daar hebben wij niets mee te maken.’ Ondanks de dwang die het kerkelijke verwachtingspatroon haar oplegde, bleef ze toen ze uit huis was, intens met de kerk verbonden.

Het moeilijke en moeizame plooiën van de kleedjes – zoals de misdienarensuperplies toen genoemd werden – doet Annie Prins nu nog zuchten. Toen een parochiane gemakkelijker terlenka kleedjes schonk, kwam er als commentaar van een andere parochiane dat daarvoor in de Bijbel linnen wordt voorgeschreven, terlenka kon dus volgens haar niet. Annie herinnert zich vol ergernis dat zij jaarlijks voor al het goede werk dat zij als pastoorsvrouw deed van de bisschop tien gulden (!) kreeg, terwijl zij haar redelijk goedbetaalde baan had moeten opgeven.

Gerda had aanvankelijk het gevoel dat zij alleen maar ‘gasfornuis’ was. Maar zij wist haar weg al

Annie Prins

snel te vinden in de jeugdgroep van de (Leidse) parochie, als lid van de wereldgebedsdaggroep en bezoeker van aan huis gebonden mensen.

Alle drie zijn blij, dat er voor pastoriegezinnen nu veel meer vrijheid bestaat. De maatschappelijke veranderingen hielden niet stil bij de pastoriendeur. Toen vanaf 1963 gehuwde vrouwelijke ambtenaren niet meer automatisch ontslag kregen, gaf dat ook een aantal pastoorsvrouwen de gelegenheid om het (nogal schamele) honorarium van hun

Gerda de Groot

man aan te vullen en een eigen carrière te volgen. Nu is dat vanzelfsprekend en van kerkdwang voor pastoorsvrouw/-man en kinderen is geen sprake meer.

Vrouwen en mannen in bestuur en ambt

De positie van de vrouw in de kerk veranderde ook in andere opzichten aanzienlijk. Oud-katholieke vrouwen hadden al voor de Tweede Wereldoorlog meer in te brengen dan vrouwen in andere kerken:

ze hadden de mogelijkheid om lid van het kerkbestuur en van de Synode te worden. Daardoor hadden zij al een behoorlijke stem in het kapittel, die sommigen vrouwelijke bestuurders nogal eens gebruikten om op de rem te trappen! Trudie, die jaren lang in kerkbesturen en Synode heeft gezeten, ziet het als een belangrijke zaak dat het sinds het Collegiaal Bestuur in 1980 werd ingevoerd, een ongeschreven wet is dat enkele vrouwen in dat bestuur zitting hebben. Dat geeft de kerk naar binnen en buiten een evenwichtiger gezicht en zal op de (manier van) besluitvorming ook zijn invloed hebben.

Toen in de jaren zeventig het lectoraat werd ingevoerd, gold dat voor zowel mannen als vrouwen. Vrouwen kregen zo een zicht- en hoorbare plaats in de uitvoering van de liturgie en dat heeft ertoe bijgedragen om de geesten rijp te maken voor de toelating van de vrouw tot het gewijde ambt. Mijn drie gesprekspartners zijn blij dat de kerk tot dit besluit is gekomen. Trudie heeft zich binnen de Bond van Oud-Katholieke Vrouwen en de VOK-groep (Vrouwen oriënteren zich op de kerk) daarvoor jaren lang ingezet. Ook de Internationale Oud-Katholieke Congressen hebben zeker invloed gehad: daar hoorde je over de ontwikkelingen in de zusterkerken en de manier waarop daar met die vraag werd omgegaan. Het moet Trudie wel van het hart dat ze zich zorgen maakt over deze congressen. Vanaf het begin werden dezen gekenmerkt door een grote lekeninvloed. Door de organisatorische veranderingen is de verantwoordelijkheid nu wel erg bij de bisschoppen komen te liggen. Is dit wel een ontwikkeling die past in de oud-katholieke traditie?

Trudie Smit

Terug naar de vrouw in het ambt. Gerda herinnert eraan dat vrouwen zich onder andere met deze vraag gingen bezighouden door de opkomst in de jaren zeventig van (Bijbel)gespreksgroepen. De Bijbel – in de praktijk tot dusverre op de epistels en evangelies van de lezingen in de mis na, voor velen een gesloten boek – kreeg voor meerdere oud-katholieken een grotere betekenis. Of de kerk nu ook veranderd is door vrouwelijke ambtsdragers? Annie is uitgesproken in haar mening dat de

>>>

MEER VRIJHEID VOOR PASTORIE- GEZINNEN

kerk – zoals wel vaker - met deze beslissing achter de maatschappelijke ontwikkelingen aanhobbelde. Op zichzelf is zij er natuurlijk wel gelukkig mee, maar alles hangt ook hier af van de persoonlijkheid van de (vrouwelijke) priester. Gerda en Trudie zien het als een positieve zaak, waarbij aan vrouwen recht wordt gedaan. Ze zijn ook blij dat de nodige aandacht werd gegeven aan de onderbouwing van het besluit, ook al kostte dat veel tijd, en dat mede daardoor de overgrote meerderheid van de kerk hierin kon meegaan. Wel herinnert Gerda zich hoe zij zich destijds klem voelde zitten tussen haar betrokkenheid bij de actievoerende vrouwen en het werk van haar man, die als voorzitter van de IBC de boel bij elkaar moest houden.

Huwelijk, relaties en gezin

Veranderde de rol van het pastoraalgezin nogal dramatisch, datzelfde geldt voor de rol van huwelijk en gezin in de kerk. Alle drie vrouwen herinneren zich dat tot in de jaren zeventig een stel dat ‘moest trouwen’, niet de sacramentele inzegening van het huwelijk kon ontvangen en de pijnlijke situaties die dat – voor de huwenden en de pastoors - opleverde. Dat in 1992 door de bisschoppen de mogelijkheid werd geopend om bij een tweede huwelijk na een echtscheiding dit sacrament te ontvangen, was een ontwikkeling die enkele decennia daarvoor in geen Nederlands oud-katholiek hoofd zou zijn opgekomen.

Dat homoseksuele vrouwen en mannen in de oud-katholieke kerk op alle terreinen hun plek hebben gevonden, wordt zonder meer als een positieve verworvenheid gezien. Erkend wordt dat de kerk hierin zeker ook door de maatschappelijke

ontwikkelingen is beïnvloed, maar hier hebben ook nieuwe theologische inzichten geholpen om mensen recht te doen.

De hele strenge reglementering rondom het ontvangen van de sacramenten – in het bijzonder de eucharistie - zoals die vroeger bestond, is nu in de praktijk veranderd in een verwijzing naar het persoonlijke geweten van de gelovige. Dat iedere gedoopte en in de eigen kerk tot de Maaltijd van de Heer toegelaten christen ook officieel bij ons de communie kan ontvangen, wordt nu als typisch oud-katholiek gezien, maar enkele decennia terug was dat nog ondenkbaar. Een kritische vraag die wordt opgeworpen is op welke wijze vandaag de dag het persoonlijke geweten door de kerk wordt gevormd.

Liturgie

In alle drie de gesprekken kwam de liturgie aan de orde. Voor Gerda en Trudie waren mis en vespers op zon- en feestdagen vanzelfsprekend. Voor Annie, opgevoed bij de preek, was de wekelijks eucharistie iets nieuws. Alle drie hechten ze aan een goede preek. Trudie heeft als lector zelf jarenlang overwegingen gemaakt en dat heeft haar geloofsleven verrijkt. Gerda zegt dat het ongetwijfeld met haar leeftijd te maken heeft dat ze, ondanks de vreugde die ze vaak in de vieringen beleeft, soms wel eens oude en vertrouwde gebedsteksten

en liederen mist. Vanuit haar traditie vindt Annie de aankleding van de vieringen nogal eens te veel van het goede en heeft ze ook wel eens vragen bij de inhoud van de preken. De ontwikkeling van de priesteropleiding van traditioneel seminarie naar een ambtsopleiding verbonden aan een universiteit heeft zij door het werk van haar man van nabij meegemaakt. Dat is een verworvenheid van de afgelopen decennia, die naar haar aanvoelen voor pastoraat en preek van het grootste belang is en die dan ook gekoesterd moet worden.

Een andere, een betere kerk?

De oud-katholieke kerk van 2014 is in veel opzichten een andere als die in 1954, 1974 of 1994. De vanzelfsprekende kerkelijke betrokkenheid van families is voorbij, sommige parochies zijn meer dan gehalveerd, elders zijn nieuwe parochiegemeenschappen ontstaan, de wieg van veel parochianen en pastores heeft niet in een oud-katholiek huisgezin gestaan, relatiepatronen zijn net zo verschillend (en soms ingewikkeld) als buiten de kerk. Al die veranderingen hebben er echter wel toe bijgedragen dat de oud-katholieke kerk haar geluid kan blijven laten horen en voor mensen een plaats van troost, bemoediging en inspiratie kan zijn. Maar – zei één van de geïnterviewden – dat wil niet zeggen, dat dat voor iedereen in ons land – waar zoveel andere vormen van zingeving bestaan – geldt. Een opmerking die ons aanzet om ons eens te gaan bezinnen op de plaats van christelijk geloof en (oud-katholieke) kerk in de snel veranderende 21e eeuw?

Wietse van der Velde

Kerk geeft structuur

Vrije ruimte goed benutten

Aan de linkerkant en dan de tweede bank van achteren, op het hoekje. Is Timo Nieuwenhuizen in de kerk, dan zit hij daar. Niet uit gewoonte, omdat hij ooit daar een eerste keer is gaan zitten, maar bewust gekozen. Het is de plek waar zijn vader altijd zat. Nu zit Timo daar, de lange lijn van het oud-katholiek geslacht Nieuwenhuizen verder de tijd doordragend.

Zo nu en dan schiet het hem tijdens een viering weer door het hoofd, wie in zijn jonge jaren waar zat in de kerk. Zijn vader dus daar op de tweede bank van achteren en zijn moeder rechts, bijna vooraan. En er zaten meer familieleden links of rechts in de kerk. Ooms en tantes, neven en nichten, die elkaar na de dienst weer zouden zien tijdens het koffiedrinken bij opa en oma. Van familieleden in de parochie is nu nauwelijks meer sprake. Op z'n vingers tellend gaat Timo in gedachten na wie uit de gezinnen van broers en zussen er nog regelmatig

in de kerk komt. Van één hand houdt hij nog een vinger over. De diversiteit in achternamen van parochianen is flink toegenomen en dat betekent een wijziging in samenstelling van de parochie. Hoewel Timo het familiegevoel in de kerk mist, vindt hij het prettig dat er nieuwe gezichten te zien zijn, omdat die nieuwkomers ook weer veranderingen met zich meebrengen. Hij noemt als voorbeeld daarvan hoe de voorbeden door sommigen van hen op een andere wijze verwoord worden. Die veranderingen kunnen een belangrijke bijdrage leveren

aan het intenser beleven van de liturgie. Tijdens de viering wil Timo niet afgeleid worden door slecht gezongen liederen, orgelspel dat uit de bocht vliegt of andere haperingen. Voorzichtig noemt hij het woord devotie. Daar komt hij toch vooral voor. En voor het zoeken naar de diepere lagen van het leven hier en nu. Een Bijbelwoord vertaald te zien naar voor ons herkenbare situaties, een link naar iets waar je zelf weer mee verder kunt, daar hoopt Timo elke zondagmorgen op. Hij waardeert enorm de vrije ruimte in het oud-katholicisme om zelf je mening te vormen, en wil daartoe ook graag bevraagd en uitgedaagd worden.

Wat voor hem deels anders geworden is in het kerkleven zijn de sociale contacten. Met zichtbaar genoeg vertelt Timo over de soos van destijds, een co-productie met jongeren van de lokale lutherse kerk, zijn actieve bijdrage als misdienaar, koorlid, meedenker en -doener bij allerlei groepjes. Hij heeft ook goede herinneringen aan een tiental voorjaarskampen met een mooie naturel mix van ontspanning en inhoud. Dat is nu voor hem voorbij tijd. Hij heeft een stapje terug gedaan en hoopt dat er jongeren komen die die betrokkenheid bij de parochie oppakken. En, geeft Timo eerlijk toe, het vuur en enthousiasme is hij een beetje kwijtgeraakt. Over het waarom daarvan denkt hij nog na.

Of hij over vijf jaar nog in de kerk zit? Hij antwoordt met aarzeling dat hij denkt van wel. Vrij, maar niet vrijblijvend, dat is oud-katholiek. Daarom zat hij er afgelopen zondag weer, aan de linkerkant, de tweede bank van achteren.

Inge van Maaren

De kiem is dezelfde gebleven

Soms oubollig, maar ook zo modern

Negentien jaar geleden ben ik in IJmuiden Oost komen wonen. In december ging ik - hoewel niet kerkelijk opgevoed - naar de kerstnachtdienst. Bij toeval kwam ik in een oud-katholieke kerk (Adelbertus kerk). Het was koud en glad buiten en deze kerk was dicht bij mijn woning. In de paasnacht van het jaar dat ik veertig werd, werd ik gedoopt.

Nu is het veertien jaar later en ben ik actief participerend in het kerkelijk leven: kerkbestuur, kosten, koffiedienst, bloemen verzorgen. De belangrijkste verandering die ik in de afgelopen veertien jaar heb gezien is de vermindering van het aantal aanwezigen bij de kerkdienst. Rond het jaar 2000 waren er gemiddeld 45-55 mensen in de eucharistieviering

op zondag. Tegenwoordig circa twintig mensen. De gemiddelde leeftijd is hoog. De ouderen komen minder regelmatig, als gevolg van hun leeftijd en beperkingen. De jongeren die er (in beperkte mate) wel zijn, komen niet regelmatig. Zij maken op zondag ook andere keuzes dan naar de kerk te gaan. Dit is een zorgelijke trend: minder parochianen, minder vrijwilligers voor het kerkelijk werk en minder portemonnees voor Actie Kerkbalans.

Wat is er niet veranderd? Het vieren van de liturgie op zondag. En ik ben er niet altijd blij mee. Oubollig in vorm en in woorden. Zou een modernere aanpak meer publiek trekken? Wij zijn een parochie met twee lectoren. Als zij dienst doen, is de orde net even anders dan anders; geen

VERBONDENHEID

communie, wel andere woorden. Vaak verfrissend. Voor mij zijn de geloofsbelijdenis, de preek of overweging en de gebeden belangrijk. Daar haal ik mijn drijfveren, passie voor de volgende week uit. Hoe belangrijk dat voor mij is werd me een paar weken geleden duidelijk. In een rooms-katholieke dienst tijdens mijn vakantie miste ik 'mijn' oud-katholieke dienst. Ik miste de warmte van de parochianen, de woorden van een bezielende preek. De dienst voelde afgeraffeld, niet geïnspireerd. Ik heb geen contact gehad met mensen voor of na de dienst. Geen vragen, geen welkom. Het voelde kil. Mij werd duidelijk dat de verbondenheid met mijn medeparochianen een belangrijke drijfveer voor mijn kerkgang is. Samen ben je kerk!

Ben ik in de afgelopen jaren veranderd in mijn geloof of in mijn houding ten opzichte van de kerk? De kiem van mijn geloof is dezelfde gebleven. Daarover kunt u lezen op de website van 'mijn' kerk (www.engelmundus.okkn.nl), zie de columns van de maanden juni, juli en augustus). Mijn houding ten opzichte van de kerk is veranderd. Door mijn kerkmeesterschap ben ik goed op de hoogte van wat er speelt in de parochies in IJmuiden. Mijn kerkgang is minder luchthartig, er valt altijd wel iets te regelen. Het voelt zwaarder. En ook ik ga richting de oudere garde. Zoals mijn jongste zoon, een kop boven mij uittorende en naar beneden kijkend constateerde: 'Nou mam, je haar is afgelopen jaar een stuk grijzer geworden.' En wat zou ik graag willen dat ik in die grijze haren de wijsheid kon vinden om meer mensen naar onze soms oubollige, maar ook zo moderne kerk te krijgen.

Carla van Leeuwen

AANPASSEN

Velen herkennen dit vast nog wel: Heer Bommel, voor de zoveelste keer onterecht aangehouden door commissaris Bulle Bas, die hem steevast toevoegt: 'Bommel! Altijd weer dezelfde...' Hiermee suggererend dat de wel-doende heer van stand geen steek veranderd is door de jaren heen. Natuurlijk is dat niet juist: iedereen verandert, zelfs helden in stripreeksen die altijd even oud blijven. Gelukkig maar. Daardoor kunnen we nieuwe inzichten, andere kansen verkrijgen. Natuurlijk zijn niet alle veranderingen even welkom. Ziekten en gebreken, het verlies van dierbare naasten, het overkomt ons allemaal. Het verlies van werk of zelfs van een dierbaar voorwerp. Ook veranderingen waar we op de een of andere manier mee moeten leven.

Zeven jaar terug ben ik verhuisd van Den Haag naar het oosten van Vlaanderen en heb me aangesloten bij de kleine oud-katholieke kerngroep in Maastricht. Doordat ik me in het Bourgondische land gevestigd had, gingen er heel wat dingen voor mij leven: de manier van denken en doen verschildte flink van het meer hectische leven in de Randstad. De kleine kerngroep was voor mij een enorme verandering ten opzichte van de Haagse parochie: veel minder mensen, minder mogelijkheden (geen koor bijvoorbeeld), geen eigen kerkgebouw, diensten eens per maand in plaats van wekelijks. Maar ook: heel andere mensen, met andere achtergronden en verhalen. Tot mijn verrassing merkte ik dat ik zelf ook veranderde, dat ik de zuidelijke mentaliteit zeer aangenaam vond, tegenover de meer directe en zakelijke manier van doen uit de streek waar ik vandaan kwam. Onwillekeurig ging ik me aanpassen in de manier van praten, doen, reageren

enzovoort. Ook de kerngroep verandert voortdurend. Mensen vertrekken en komen niet meer terug en anderen komen erbij en blijven soms vele jaren, soms een paar maanden de diensten volgen. Helaas is wel duidelijk dat er steeds minder mensen zijn om de kerngroep in stand te houden. Daarbij kwam dat begin dit jaar onze gastheer, de Lutherse gemeente, het kerkgebouw moest verkopen. Nu zijn we te gast bij de kleine orthodoxe kerk. Weer een heel andere omgeving, die een flinke aanpassing van ons vergt.

Ook mijn visie op het geloof is door de jaren heen veranderd. Vanuit de nogal strak profetisch denkende kerk waar ik kwam voordat ik de weg naar de Oud Katholieke Kerk had gevonden, vond ik

Alles beweegt

Verzoenen met het voorbijgaan

aanvankelijk de visie van de OK nogal vaag, en had wel wat twijfels. Gaandeweg is mijn denken meer gericht geraakt op de mensen in de kerk dan op de kerk zelf en haar leer. En verandering, beslist, en naar mijn eigen gevoel zeker geen achteruitgang. Wij zijn geneigd om alles te willen behouden zoals het is. Ikzelf ben langzamerhand geneigd de verandering zelf als het vaste te zien en me steeds meer te verzoenen met het besef dat alles wat ik ken, meemaak en bezit, eens van me weggenomen zal zijn. Het maakt me tevreden met hetgeen er is, hier en nu, en hoopvol naar al het goede dat kan komen, ook al weet ik dat er ook kwaad zal komen, onvermijdelijk.

Maarten Schönfeld

Veranderingen in het kerkelijk landschap

Beweging en verbreding

Er zijn altijd parochies geweest, kleiner of groter, die moeite hebben het hoofd boven water te houden. Niet alleen op financieel gebied, maar ook op dat van de noodzakelijke menskracht. Dat zal ook wel zo blijven. Het verhuizen van een betrokken gezin kan een aderlating betekenen voor de ene parochie en een onverwachte aanwinst voor een andere. In de afgelopen veertig jaar is het herhaaldelijk voorgekomen dat parochies waar geen cent meer voor gegeven werd, opnieuw zijn gaan bloeien en zelfs groeien doordat er mensen toetraden, er nieuwe initiatieven ontplooid werden of er een nieuwe pastoor aantrad. Het kerkelijk landschap is in beweging.

Sanering

Na een lange periode van voorbereiding viel in 1986 het bisschoppelijk besluit om de drie Utrechtse parochies samen te voegen en te komen tot één sterke Utrechtse presentie. Een moeilijk en betreurd besluit voor de nodige parochianen van de parochies van Sint Jacobus en Sinte Marie, maar het heeft inderdaad geleid tot een stevige Utrechtse aanwezigheid in een toen geheel gerestaureerd complex. Vier jaar later viel de beslissing om de tweede parochie in Rotterdam, die van de Nobelstraat, te laten samengaan met de parochie van Schiedam en het kerkcomplex te verkopen. Ook dat was een pijnlijke beslissing, omdat het kerkcomplex eerst na de Tweede Wereldoorlog was gebouwd als vervanging van de in de meidagen van 1940 door de bombardementen verwoeste kerk van de Oppert.

Van recente datum is het besluit van de beide IJmuidense parochies om op den duur samen te

gaan. Wanneer dit jaar besloten zal worden om een kerkgebouw af te stoten, betekent dat opnieuw een stukje sanering waarmee een einde komt aan de situatie van meerdere kerken in één plaats.

Kerk naar mensen

Saneren is één kant, aan de andere kant kwam langzaam het bewustzijn dat de kerk naar de mensen moest komen in plaats van de mensen naar de kerk. Er werden zo nu en dan wel vieringen gehouden voor oud-katholieken die in de loop der jaren naar die delen van het land waren verhuisd, waar geen oud-katholieke parochie bestond, maar een structurele voorziening was het niet. Langzaam groeide de behoefte in die gebieden een eigen organisatie op te zetten, allereerst in Groningen en later in Eindhoven. Daarbij kwamen later de steunpunten in Zeeland, Twente en Almere en recent de initiatieven in Friesland en Nijmegen. Deze ontwikkelingen werden ook mogelijk gemaakt door soepeler om te gaan met bestuurlijke vormen en naast de klassieke parochies ook staties (parochies in oprichting met zelfstandige status) en kerngroepen (satellieten van een bestaande parochie) te creëren. De vraag die je bij deze ontwikkeling kunt stellen is of het op den duur mogelijk blijft om parochies open te houden die geografisch heel dicht bij elkaar liggen en of de energie en de middelen niet beter ingezet kunnen worden in de nu nog lege plekken op de landkaart.

Verbreding zet door

Naast een specifieke beleid op kerkplekken is er ook een andere lijn zichtbaar via personen en groepen. Er is meer aandacht gekomen voor

geestelijke verzorgers in instellingen en hoe die in te bedden in het kerkelijk leven door het verlenen van een kerkelijke zending. Daarmee wordt de kerkelijke aandacht verder verbreed naar ziekenhuizen, gevangenissen en zorginstellingen. Ook de betrokkenheid bij en het incorporeren van oud-katholieke ambtsdragers in bijzondere vormen van pastoraat, zoals het Citypastoraat, de *Mission to Seafarers* (Vlissingen) en het Schipholpastoraat laten zien dat de kerk zich ook buiten de parochies wil manifesteren en betrokken wil zijn. Een heel bijzondere zaak was de zorg die twee oud-katholieke pastores gegeven hebben aan een groep verweesde rooms-katholieke geloofsgenoten in Mijdrecht, wat uiteindelijk begin dit jaar heeft geleid tot het oprichten van de Statie van de H. Elia onder oud-katholieke vleugels. De eerlijkheid gebiedt te melden dat andere aanzetten tot het verlenen van ‘burenhulp’ uiteindelijk tot geen resultaat hebben geleid.

Sinds enige tijd zijn er lijnen gelegd naar de Gemeenschap van de Goede Herder in Dendermonde en wordt er verkend op welke wijze deze (nog) kleine gemeenschap een plek kan krijgen binnen de Oud-Katholieke Kerk. De leden van de gemeenschap zijn al goede bekenden in Middelburg, waar ze zoveel mogelijk de diensten bijwonen en deelnemen aan het kerkelijk leven en ook bij de synode en de oliewijdingen in Utrecht zijn ze regelmatig te gast, goed herkenbaar in de blauwe pijen. Het is het voornemen dat de groep zich ook presenteert ter synode in november van dit jaar, zoals ze dat ook in mei deed bij de Provinciale Synode van de geestelijken.

Leden van de Gemeenschap van de Goede Herder in Dendermonde bij een viering in de Ste. Gertrudis

Interne verandering

Naast de boven geschetste verbreding, zijn er ook andere ontwikkelingen gaande. De van oudsher gesloten parochies zijn opener geworden en veel parochies hebben al een omslag gemaakt van de oude ‘familieparochie’ naar een veel meer gemengde samenstelling. Er zijn voorbeelden, waarbij het grootste deel van de zondagse kerkangers uit leden bestaat, die eerst de laatste tien jaar zijn toegetreden. Maakt een parochie deze omslag niet, dan dreigt het gevaar van inkrimping, omdat de natuurlijke aanwas al lang niet meer vanzelfsprekend is. Het is bovendien de vraag hoe lang

het model van de klassieke parochie nog stand kan houden. Een open parochie met een breed aanbod zal op den duur leiden tot een kleinere kern, met daarom heen kringen van mensen, die op een specifieke aanbod afkomen. Dat levert wel een boeiende structuur op, maar blijft vragen om gemotiveerde vrijwilligers, die de kern in stand houden. En dat spreekt niet vanzelf in een tijd waarin ook kerkleden steeds minder te porren zijn om een meerjarige verplichting aan te gaan.

Het is bijzonder verheugend en hoopgevend dat er de laatste jaren zoveel mensen hun weg naar onze kerk gevonden hebben, maar hoe merktrouw is

men? De meest gehoorde reden waarom mensen toetreden is dat de vieringen hun aanspreken en de warme en gastvrije ontvangst. Maar houdt dat ook het omhelzen van de ‘oud-katholieke beginselen’ in en zal men bij een verhuizing naar een andere woonplaats daar ook weer een oud-katholieke parochie opzoeken of een autorit van soms meer dan een half uur ervoor overhebben om de dienst op zondag mee te maken? Boeiende ontwikkelingen al met al, benieuwd hoe het kerklandschap er over tien jaar zal uitzien.

Emile Verhey

Tijd voor een volgende stap

Scheidslijnen voorbij

Thema

‘We zijn toe aan een volgende stap. Eruit!’ Grete Verhey, de scheidende pastoor van Amersfoort, is vriendelijk en beheerst, haar spreken wordt vaak onderbroken door een korte lach. Maar als ze spreekt over wat de Oud-Katholieke Kerk te doen staat, hoor je overtuigende bevlogenheid. Ze stelt dat een onderscheid dat te lang is blijven bestaan, moet verdwijnen: het onderscheid tussen ‘wij binnen’, als gemeenschap die het goed heeft met elkaar, en ‘zij buiten’, degenen die van het geloof geen weet hebben, maar vooral degenen die hulp nodig hebben. Een parochie moet meer doen dan wachten tot zij aan de deur komen.

Nee, zij moet erop uit. Een aanbeveling van het project ‘7 keer 7’ zegt: ‘Stop met gastvrijheid, Jezus at zelfs in de meest onverwachte huizen. Word zelf gast en schuif eens aan bij mensen die je ongemakkelijk vindt (...).’[1] Een prikkelende stelling en ongemakkelijk. Grete: ‘Het is o zo moeilijk. Dus roept het weerzin op. Maar het is onze opdracht. Natuurlijk doen we al het nodige, bijvoorbeeld met de diaconale werkgroep. Met slaapbonnen voor daklozen. Maar het moet ons meer aangaan. We moeten er ook voor oppassen een kerk te worden van feestjes. Ik leerde van Jan Kinneging: ‘Een feestje voor de kerk? Dan ook een feestje voor een goed doel.’ Hoe kunnen we het mooie dat we binnen hebben doorgeven aan wie het buiten nodig heeft? Het risico is, dat we teveel kiezen voor onze eigen veiligheid.’

Familie

Twee, drie andere scheidslijnen zijn in de loop van de jaren al verdwenen. Allereerst die tussen oud-katholieken en nieuwkomers. ‘De kerk waarin ik in Hilversum opgroeide, was een heel traditionele

“afstand overbruggen

en best gesloten kerk. Er waren grote families en men kende elkaar. Het was een familiekerk, waarvan je daar hier en daar nog wel sporen kunt vinden.’ Partners trof men in een landkamp of een andere landelijke samenkomst. Grete en haar twee zussen en broer trouwden allemaal met een oud-katholiek. Vooral deze familiesfeer veranderde sterk door de komst van meer en meer nieuwkomers. Soms klonk de opmerking ‘Het is mijn kerk niet meer, want ik ken de mensen niet meer.’ Ook was het vervreemdend als een nieuwe oud-katholiek iemand die al generaties lang oud-katholiek was, maar geen trouwe kerkganger, beschouwde als gast. Nu is er veel meer openheid. Inmiddels heet in Amersfoort de deurwacht(!) ‘gastheer/gastvrouw’.

Lichaam van Christus

Een andere scheidslijn was de communiebank. De afstand tot de geestelijken was groot. Ook daarin kwam verandering. Grete maakte tussen 1979 en 1982 de vorming van het collegiaal bestuur mee. ‘Men heeft de moed gehad te kiezen voor deze nieuwe bestuursvorm. Dat was vrij revolutionair want daarmee haalde men andere invloeden en gedachtegangen binnen. Het gevoel van ‘samen kerk zijn’ is in de tijd gegroeid en daardoor is ook de afstand en het onderscheid tussen geestelijken en andere leden van de kerk kleiner geworden.’ Grete, die met het oog hierop buiten de liturgie en sacramentsbediening om geen ambtskleding draagt, onderstreept het belang met een verwijzing naar de gemeente als lichaam van Christus. In dat opzicht is de kerk een familiekerk gebleven. Familie met een hoofdletter.

Overbruggen

Een onderscheid dat lange tijd nog bleef, was dat tussen mannen en vrouwen. Weliswaar zaten die

inmiddels naast elkaar in de banken, maar het altaar bleef gereserveerd voor de man. In Gretes jeugd mochten meisjes niet eens misdienaar zijn. Het kwam daardoor zelfs tijdens haar theologiestudie niet in haar op dat priesterschap op haar weg zou kunnen liggen. Het was tijdens de bisschopswijding van monseigneur Horstman in 1987 dat het haar pijnlijk trof enkel mannen rond het altaar te zien. ‘Dat kwam zó binnen. Dat klopte voor mijn gevoel helemaal niet. Dat is een belangrijk moment geweest om zelf gemotiveerd te worden voor de ambtswijding.’

Grete was de eerste en lange tijd de enige in Nederland gewijde vrouwelijke priester. ‘Ik was de verpersoonlijking van hoop en verwachting maar ook van weerstand en weerzin en dat heb ik als heel zwaar ervaren.’ Zou zij falen, dan zou dit critici bevestigen in hun gelijk. ‘In interviews heb ik toen al gezegd wat ik nu als mijn eigenheid ervaar: proberen afstanden te overbruggen tussen mensen, tussen geestelijkheid en overige leden van de gemeenschap en tussen binnen en buiten. Maar het duurde even voor ik durfde zeggen: ‘Zo doe ik het.’

Op dit moment betreurt zij het dat er na de acceptatie van homoseksuele ambtsdragers nog geen sprake is van de openstelling van het kerkelijke huwelijk voor homoseksuelen. ‘Het doet mensen pijn, dat een zegening van een homoseksuele relatie geen sacrament van de huwelijkszegening mag heten. Ik vind dat je als je ergens van overtuigd bent, je als Oud-Katholieke Kerk je eigen keuzes kunt maken, ongeacht wat andere kerken daarvan vinden.’

Nabijheid

Wat is het geheim van Amersfoort en van haar pastoor, dat maakte dat in de afgelopen jaren een

60%-parochie uitgroeide tot een 90/100%-parochie? Grete: ‘Natuurlijk hebben wij onze plek mee. Amersfoort bevindt zich in een vrij gelovige omgeving en de kerk staat op een punt waar mensen langslopen. We hebben een goede website en, heel belangrijk, een verzorgde en aantrekkelijke vitrine. Als mensen voor het eerst een stap over de drempel doen, dan gaan andere dingen spelen. Iedereen is heel blij met ons liturgieblaadje, waarbij je alleen het gezangboek nodig hebt. Met liefst een afbeelding die spannend is, prikkelt. Maar het gaat ook om de verwelcoming en vooral om nabijheid, dat mensen het gevoel krijgen dat het om hun leven gaat. Dat zit hem in alles: de gezangen, de voorbeden, de preek, de manier waarop je viert zonder te veel toeters en bellen maar wel met het meest essentiële.

Vorige generaties hebben ons veel moois doorgegeven, maar daarnaast is er ook veel moois in het heden en in de toekomst te ontdekken. Het is belangrijk dat er ook nieuwe en eigentijdse vormen ontwikkeld worden die mensen aanspreken en inspireren op het gebied van kunst, muziek, inrichting van de kerk enzovoort. Wat ook helpt voor de nabijheid is de altaartafel dicht bij de mensen. We staan bij de communie-uitreiking in een kring. Zo vierten we echt sámen de eucharistie. Het gaat om het geheel, om openheid voor wat belangrijk is om mensen het gevoel te geven: ik mag er zijn zoals ik ben, mijn verhaal klinkt hier mee en ik kan van hier iets meenemen in mijn verhaal. En dan weer door de deur: naar buiten!’

Marieke Ridder

[1] Project 7 keer 7, Roadtrip naar een nieuw soort christendom, aanbeveling 2. Zie de lange homepage op: <http://www.7keer7.nl>

Concrete investeringen in toekomst

Veranderingen in veelvoud

Imee Rosales in 2014

Iloilo City -1989: Wim en Clemence de Boer, namens de OKKN werkend in de Filippijnen, krijgen van hun huishoudelijke hulp Imee Rosales te horen, dat zij haar studie heeft moeten opgeven, omdat de oom die haar opleiding financierde, ziek is geworden en het geld zelf nodig heeft voor de doktersrekeningen. Ongeveer in diezelfde tijd vraagt een jubilerend echtpaar uit Enkhuizen aan Wim of hij niet een goed doel weet voor een cadeaubestemming. De rector van de Central Philippines University in Iloilo City informeert hem over de mogelijkheden van een scholarship. Het gevolg van dit alles is het oprichten van de Jun-Jun Kantoa Scholarship Foundation in 1989. Geen toeval, maar de hand van de liefdevolle God, gecombineerd met doorzettingsvermogen, aldus Wim.

In nieuwsberichten naar Nederland schreef Wim regelmatig over het studiefonds. Het Diakonaal

Bureau reageerde met een grote donatie. En bij hun 25-jarig huwelijk ontvingen ook Wim en Clemence het cadeau dat zij graag wilden: een flinke financiële bijdrage voor het studiefonds. Naast giften is het wenskaartenproject dat Clemence startte, een belangrijke bron van inkomsten voor het fonds geweest. De kaarten van dit Native Card Project werden door Filippijnse vrouwen gemaakt en daarna verkocht in Nederland. Het project heeft ruim twintig jaar bestaan. Dankzij het fonds hebben tot nu toe 27 jongeren, veelal meisjes, de kans gekregen om te studeren. De meeste scholars vonden daarna een baan. Het is in de Filippijnen met name vanwege de enorme bevolkingstoename moeilijk om een redelijk betaalde baan te vinden. Een goede opleiding is dus een pre. Wim wijst nog op een nevendoeel van het fonds. De studiebeurzen worden bij voorkeur uitgereikt aan jonge meelevende leden van de *Iglesia Filipina Independiente*, een zusterkerk van de

OKKN. De IFI bestaat voor een groot deel uit de onderste sociale klasse van de Filippijnse samenleving. Dat betekent weinig mensen met een goede schoolopleiding met als gevolg zwak leiderschap. De hoop is dat afgestudeerden door hun hogere opleidingsniveau het leiderschap van de IFI versterken. Een hoopgevend fonds dus. Waar men momenteel tegenaan loopt is de extreem lage rente op de depositorekeningen als gevolg van de economische crisis. Door diezelfde crisis zijn de collegegelden in de Filippijnen fors verhoogd. De consequentie voor het studiefonds is dat er geen volledige beurzen meer kunnen worden uitgereikt. Er wordt nu een toelage verstrekt, betaald uit de rente en donaties uit Nederland. Omdat een deel van de opleiding bekostigd moet worden door de ouders van de student, zijn de kansen voor de allerarmsten minimaal. Wim haalt jaarlijks zo'n twee-, drieduizend euro binnen dankzij enkele fondsen en giften van parochies en particulieren. Maar het wordt ook steeds moeilijker om die bedragen nog te halen. Er zijn veel goede doelen en ook in Nederland is de financiële draagkracht deels afgenomen. Wim hoopt dat het studiefonds voldoende geld zal blijven ontvangen om door studiemogelijkheden voor jongeren in de Filippijnen mee te helpen aan een betere toekomst.

Hoe het verder ging met Imee Rosales? Zij werd de pleegdochter van het echtpaar De Boer, is getrouwd met een Nederlander en werkt als verpleegkundige in Den Haag. Vanuit ons land zorgt zij financieel voor haar familie in de Filippijnen.

Inge van Maaren

Meer informatie over de Jun-Jun Kantoa Scholarship Foundation, hoe het fonds aan zijn naam gekomen is en over donaties vindt u op: stpaulus.okkn.nl (projecten).

Gala van het Geloof

Afsluiting van een jubileumviering

Het jubileum van het honderdjarig kerkgebouw in Utrecht begon op 16 maart jl met een ingetogen Passieconcert. Eerder die dag werd in de eucharistieviering voor de eerste keer het Gertrudislied gezongen. De door Willem Barnard geschreven liedtekst 'Rijmbrief aan Ste Gertrudis' is speciaal voor het jubileum door Jan Hallebeek op muziek gezet. In mei volgden een plechtige eucharistieviering en een parochiefeest met aansluitend diner voor de parochianen.

Aan de voettocht van Utrecht naar Katwijk deden zowel parochianen als niet-parochianen mee. Tijdens de burenborel in juni vierde men het feest met de omwonenden van de Ste Gertudiskathedraal. De festiviteiten rond het jubileum worden

afgesloten met het Gala van het Geloof. Het belooft een groots gebeuren te worden op de avond van 24 oktober aanstaande in de kathedraal.

Hoe past dit Gala in het geheel van de jubileumactiviteiten? We vragen het aan één van de pastores van de Ste Gertrudis, pastoor Annemieke Duurkoop: 'Als uitgangspunt voor de viering van honderd jaar Ste Gertrudis dachten we aan: voor elk wat wils. Dat is met alles wat we tot nu toe georganiseerd hebben zeker gelukt. De respons was zeer goed! Parochianen, genodigden, de dertig wandelaars, vrienden van de parochie, zo'n vijftig buurtbewoners, heel veel mensen zijn tot nu toe betrokken geweest bij de viering van het jubileum. Het Gala van het Geloof is een avond waarop heel

Utrecht – katholiek, anders-gelovig en niet-gelovig – zal samenzijn in het teken van het geloof: geloof in God en geloof in een betere wereld, in liefde, in elkaar.'

Het wordt een avond, waarop bekende zangers en zangeressen de liefde zullen bezingen, waarop met licht wordt gespeeld, met kabaal en stilte. Er komen interviews met pittige vragen en er zullen verrassende elementen in het programma opgenomen zijn. Er wordt nog volop gewerkt aan de invulling van de avond en aan de publiciteit, maar binnenkort zullen alle Utrechtse toch wel weten dat zij op 24 oktober verwacht worden in een honderd jaar oud gebouw, in de Ste Gertudis!

Inge van Maaren

Ter gelegenheid van het honderdjarig jubileum schreef Coen van Kasteel het gedenkboek *De Utrechtse kerk van de belofte*. Het boek, vol foto's en verhalen is voor 27,50 euro te koop in de kerk, bij boekhandel Broese en te bestellen via de webwinkel op: www.okkn.nl

'Huisschrijver' en parochiaan Coen van Kasteel bracht al eerder een boek uit, getiteld *Hoveniers, humor en heiligheid*. Hierin vertelt hij over oud-katholieke hoveniers in de Utrechtse regio. Hun tuinderijen moesten in de jaren '50 wijken voor nieuwbouw van de stad Utrecht.

Even kijken bij: Leiden

Het witte kerkje: gastvrij Godshuis voor jong en oud

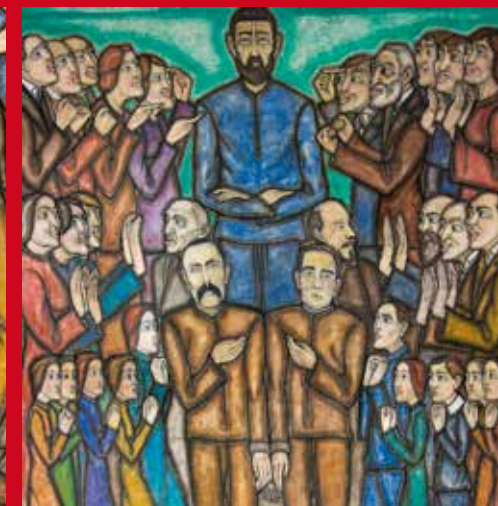
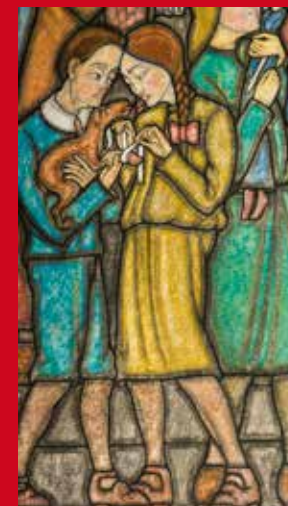
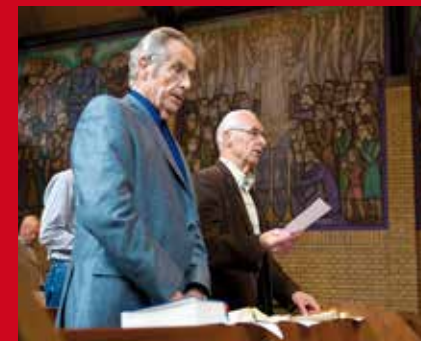

In de jaren twintig van de vorige eeuw verliet de Leidse oud-katholieke parochie haar oude schuilkerk aan de Hooigracht. Het rooms-katholieke ziekenhuis aan de Hooigracht had meer ruimte nodig en kocht de oud-katholieke 'buren' uit. Met dat geld werd naar een nieuwe ruimte, een kerk en pastorie, gezocht. Die pastorie werd als eerste gevonden: de in 'chaletstijl' gebouwde villa de Hoekstee aan de Zoeterwoudsesingel werd aangekocht. Het toenmalig kerkbestuur verleende daarna opdracht aan de Leidse architect Bernard Buurman om daarnaast een kerk in dezelfde bouw-(chaletstijl) neer te zetten. Die villa werd de nieuwe pastorie en na voltooiing van de bouw van de kerk wijdde aartsbisschop Kenninck het nieuwe Godshuis in.

De lijst van pastores uit de afgelopen negentig jaar is lang en divers, voor langere dan wel kortere tijd dienden zij de parochie van de heilige Fredericus en Odulfus als herder. Twee van de oud-pastors van Leiden werden tot het bisschopsambt geroepen: wijlen monseigneur G.A. van Kleef en monseigneur A.J. Glazemaker. Het oude hoogaltaar is er nog steeds in de kerk, maar voor het gebruik intussen al lang vervangen door een eigentijdse altaartafel. De vroegere communiebanken van de Leidse parochiekerk vonden in Aalsmeer uiteindelijk een nieuwe bestemming. Het pneumatische orgel van de firma Sanders is ook niet meer aanwezig, maar daar zullen weinig mensen rouwig om zijn. Wat eigenlijk al die jaren ongeschonden

Het Ding van ...
Elke parochie heeft wel iets opvallends in haar bezit. Wilt u weten wat Het Ding van Leiden is? Kijk dan op okkn.nl

en ongewijzigd is gebleven, zijn de muurschilderingen, fresco's, van kunstenaar Chris Lebeau. Na de aankoop van de villa de Hoekstee en de bouw van een nieuwe kerk was er nog wat geld over gebleven. De kerk was wat kaal, wit en leeg, om hier een variant op Genesis te hanteren, en aankleding, inkleuring en stileren van de kerk was gewenst. Architect Buurman kende Chris Lebeau en bracht hem in contact met het kerkbestuur. Dat verstrekke hem een opdracht en Lebeau rondde die in vijf jaar (1926-1931) af. Van tijd tot tijd stond zijn woonwagen op de oprit van de pastorie en werkte Lebeau verder aan zijn 'Gesamtkunstwerk'. Over Chris Lebeaus (kunst-)werken en zijn leven is veel te lezen in de boeken over hem van Mechteld de Bois (uit 1987) en Bernadette van Hellenberg Hubar (2013). Op een ieder die de Leidse parochiekerk aan de Zoeterwoudsesingel eens binnenloopt, maken de schilderijen een indruk. De kleuren, de symboliek, de stijl maar bovenal de vele mensen (naar verluidt: 365) die Chris Lebeau afbeeldde, maken dat iedere kerkganger wel een herkenbaar type mens op de muren ziet, misschien zichzelf wel.... Dat schept een band, zorgt voor een verbinding tussen de huidige parochianen en gastleden en hun altijd aanwezige evenbeelden op de muren. Gemiddeld wonen tegen de dertig kerkgangers de zondagse eredienst bij. In de afgelopen jaren was er afwisselend een kinder- dan wel volwassenendoop en traden er mensen toe tot de parochie. Oud en nieuw, jong en oud, toetreders of Oud-Katholiek van huis uit: voor iedereen is, en was, er altijd al een plekje: in de kerkbank dan wel op de muren in de Leidse parochiekerk!

U komt toch ook? Congres

Al meer dan vierhonderd oud-katholieken hebben gehoor gegeven aan de oproep: 'Sta op en ga' en komen naar Utrecht. En ze komen overal vandaan. Niet alleen de ontmoeting met onbekende en bekende geloofsgenoten uit alle lidkerken van de Unie van Utrecht kan een reden zijn om u op te geven, maar ook dat het programma voor ieder wat wils heeft. De jongeren hebben een eigen jongerencongres. Eén van de hoogtepunten zal de eucharistieviering zijn in de Utrechtse Domkerk, waarin we zullen herdenken dat 125 jaar geleden de Unie van Utrecht tot stand is gekomen. Als u niet aan het congres deelneemt en toch de eucharistieviering wilt bijwonen, dient u zich hiervoor aan te melden. De aanvragen worden op volgorde van binnenkomst behandeld. De gratis kaarten kunnen tot 15 september aangevraagd worden via: vieringdom@okcongres2014.com. Het aantal plaatsen is beperkt. Voor het congres of een gedeelte daarvan kunt u zich nog tot 10 september opgeven. www.okcongres2014

Zó OK! Glansblad

Een verrassende uitgave in de OKKN-collectie: de glossy Zó OK! Het tachtig pagina's dikke magazine is geschreven door en voor jongeren uit onze kerk, samen met jongerenpastor Jutta Eilander. Een magazine alleen voor jongeren? Lezen die De Oud-Katholiek niet of zo? Jutta: 'De Oud-Katholiek wordt vast wel eens ingekeken door onze jongeren, maar wij vonden het tijd om eens een glossy speciaal voor de jongeren, globaal zo tussen de 15 en 25 jaar, te maken. Niet zomaar, maar om hen te inspireren en aan het denken te zetten, om verhalen van andere jongeren te vertellen en hen uit te dagen om met kerk en geloof bezig te zijn. En doordat samen met een groep okj'ers, scholieren, studenten, werkenden, geboren oud-katholieken, kampleiders en nieuwkomers te doen, denk ik dat het een glossy is geworden waarin de veelzijdigheid van jongeren, kerk en geloof goed tot uiting komt.' Lezen dus! De glossy wordt in september verspreid onder alle okj'ers vanaf 12 jaar.

(Bijna) Tijd voor oogsten Project Missie St. Paulus

De opbrengst van de Vastenactie 2014 gaat naar een fruitproject in Oeganda van de christelijke organisatie Healthy Vine. Deze kleine organisatie werkt vanuit een heldere geloofsovertuiging en - belangrijk - onafhankelijk van de lokale kerk en overheid. Alles is daarbij gericht op de verbetering van de levensstandaard van de bevolking in Oeganda, onder meer door een betere watervoorziening. Dankzij de opbrengst van de vastenactie en dus dankzij uw steun is er grond aangekocht voor een bestaande kwekerscoöperatie, kon deze groep kwekers fiks worden uitgebreid en wordt er een waterput op het nieuwe stuk land aangelegd. Alle kwekers dragen ook zelf financieel bij. Het geheel wordt een modelboerderij en staat open voor nieuwe deelnemers. Op de site stpaulus.okkn.nl komt een filmpje over het project: leuk om te zien hoe het er daar aan toe gaat. Inmiddels zijn de eerste gewassen geplant of ingezaaid op de nieuwe grond. De eerste oogst komt eraan!

Agenda

18 - 21 september, Utrecht

Internationaal Oud-Katholieken Congres en viering 125 jaar Unie van Utrecht

27 september, 14.00, Amersfoort

Seminariedag, de formele opening van het academisch jaar, openingscollege door prof. dr. Peter-Ben Smit. Locatie: oud-katholieke parochiekerk van de H. Georgius, 't Zand 13.

11 oktober, 10:30 uur, Schiedam

Novadag

Ontmoetingsdag

Thema van de jaarlijkse ontmoetingsdag voor de ondertekenaars van het Katholiek Appel en voor ieder die ermee sympathiseert, is liturgische spiritualiteit.

Het verlangen naar liturgische spiritualiteit verbindt christenen van alle kerken en tradities. Denk maar aan de vele spirituele centra. Zou daaruit een model zijn af te leiden voor hedendaagse gelovigen en kerkgemeenschappen die op zoek zijn naar liturgische spiritualiteit? Er zal vanuit de kloosterlijke traditie worden ingegaan op de rol van de getijden voor het persoonlijke en kerkelijke leven vandaag.

Spreker is prof. dr Thomas Quartier. Hij is onder andere oblaat van de Sint Willibrordsabdij (Doetinchem). 's Middags zal het werk van componist Arvo Pärt centraal staan, met name de samenhang tussen de structuur van zijn muziek en zijn spiritualiteit. Met medewerking van dr. Martin Hoondert en het Vocaal Theologen Ensemble. De dag wordt afgesloten met een gezongen vesper.

15 november 2014, 10.30-15.30

De Driehoek, Willemsplantsoen 2, Utrecht

Kosten (inclusief lunch): 20 euro, aanmelding vóór 10 november.

Meer informatie: www.forumkatholiciteit.nl

Overlijden oud-bisschop

Tijdens het afronden van deze Oud-Katholiek bereikte ons het bericht van het overlijden van monseigneur **Teunis Johannes Horstman**, bisschop van Haarlem in de periode december 1987 tot oktober 1994. Hij overleed op 12 augustus jl te Alkmaar op 87-jarige leeftijd. Zijn uitvaart vond plaats op 18 augustus in de parochiekerk van Egmond aan Zee. Een in memoriam zal in de volgende Oud-Katholiek worden opgenomen.

Lezingen

Onder de titel 'Geloof als inspiratie - Perspectieven op geloven met hoofd, harten handen in de Oud-Katholieke Kerk' geven docenten van het Seminarie lezingen.

29/9 (Haarlem), 2/10 (Utrecht)

drs. Wietse van der Velde: Marginaal geloof? De geschiedenis van een katholieke minderheid. De Oud-Katholieke Kerk van Nederland in historisch perspectief

3/11 (Haarlem), 6/11 (Utrecht)

dr. Mattijs Ploeger: Dankbaar denken: 'geloofsleer' als kritische levenshouding. Theologie als bron van spiritualiteit en sociale kritiek.

Aanvang: 20.00 uur

Locatie: Ste. Gertrudis, Willemsplantsoen 3, Utrecht en St. Anna en Maria, Kinderhuis-singel 76, Haarlem (Toegang vrij)

www.utrecht.okkn.nl of www.haarlem.okkn.nl

Colofon

De Oud-Katholiek is een periodieke uitgave van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, verschijnt zeven keer per jaar en wordt verspreid op alle oud-katholieke adressen in Nederland.

Redactie

Robert Frede, Inge van Maaren, Adrie Paasen, Louis Runhaar, Wietse van der Velde, Emile Verhey

Redactieadres

redactie@okkn.nl of:

Kamerlingh Onnesweg 167
1223 JE Hilversum

Vormgeving

Sync. Creatieve Producties, Hilversum

Productie

Nilsson, Goes
ISSN 0 167 3963

Redactiesluiting: 15 september 2014

De volgende Oud-Katholiek verschijnt eind oktober

Abonnement

Bent u niet oud-katholiek maar wilt u deze uitgave wel graag ontvangen? Voor € 25,- per jaar zenden wij u het blad graag toe.

Een briefje met volledige adresgegevens kan naar: registratie De Oud-Katholiek, Koningin Wilhelminalaan 3, 3818 HN Amersfoort. Of: info@okkn.nl
Giften welkom op: NL68 INGB 0000 2250 00 t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort.

Verantwoording foto's (voor zover bekend):

Voorkant: Grete Verhey
Achterkant: Jutta Eilander & glossygenoten
Foto's, p.1, 3, 5, 6, 7, 8, 15, 16, 20, 21, 24, Dio van Maaren, p.4 Wietse van der Laan, p.9 Emile Verhey, p.11 Inge van Maaren.

INSPIRATIE EN EEN SCHOP ONDER JE KONT

“**HET IS
GEWOON
LEUKER
ALS ER
JONGEREN
ZIJN**”

Lisa Bakker

Laura van Kasteel

Bart Bikker

Rebecca van der Steen

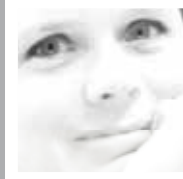
Willemijn Roebroek

Hedwich van der Steen

Voor je ligt 'ie dan... de allereerste, officiële, oud-katholieke jongerenglossy! Gemaakt met bloed, zweet, pasta, chocolade, chips, pizza, heel veel koffie en thee, een enkel glas wijn, een hoop gelach en een klein beetje tranen. En dat alles omdat we zo graag nou eens speciaal voor jou een blad wilden maken. Over mensen van jouw leeftijd, over de kerk, over het geloof en over wat daar zijdelings mee te maken heeft. Met dit alles willen we je inspireren, vermaken en informeren. Wie weet brengt het je op nieuwe ideeën of geeft het je een nieuw inzicht, maakt het je nieuwsgierig of helpt het je met anderen in contact te komen. Zo stellen twee goede vriendinnen en vier broers zich aan je voor en krijgen we een inzicht in hun leven, blijken er te weinig hangjongeren bij ons

In de kerk te zijn, komen we erachter hoe te veel keuze tot een beperking aan keuzes kan leiden en blijken shampooflessen nog heel goed een nieuw leven te kunnen leiden. Ook neemt Peter-Ben Smit ons mee op een ontdekkingstocht door de Bijbel en weet de Straatbiblel daar weer een heel nieuwe dimensie aan te geven.

En speciaal voor jou en alle andere jongeren uit onze kerk lieten bijna alle pastores zich van hun beste kant fotograferen om hun boodschap voor jullie door te geven. Ook namens Hedwich, Bart, Lisa, Laura, Willemijn en Rebecca wens ik jullie veel plezier

met deze glossy!

Jutta Ellander
jongerenpastor